

41. SZÁM. 1901.

BUDAPEST, OKTÓBER 13.

48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona / félévre 12 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona / félévre 8 • A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona / félévre 5 • Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

HORVÁT BOLDIZSÁR SZOBRA.

SZOMBATHELY város közönségének régi óhaj-tása volt, hogy nagynevű szülöttjének, egykori képviselőjének, Magyarország egyik legkiválóbb jogászának és a kiegyezés után első igazságügyminiszterének emlékezetét szoborral örökítse meg. Ez az óhajlás most valóra vált. Horvát Boldizsár szobra már ott áll Szombathelyen a Széll Kálmán-utcai Deák-parkban. Október hó 12-ikére volt kitűzve ünnepélyes leleplezése.

A szobor — Tóth István szobrász-művészünk alkotása — kiváló élethűséggel és közvetlen egyszerűséggel ábrázolja Horvát Boldizsár alakját, úgy állítva a talapzatra, mintha a képviselőházban szónoklatra készülne. Könnyed magatartásával, jobbát mellén nyugtatva áll, arca komoly értelmet sugároz. Kitűnő megfigyelés és az emberi test beható ismerete, valamint az anyaggal való bánás biztossága látszik Tóth Istvánnak ezen a munkáján.

A felfogás mélysége, az ábrázolás keresetlen egyszerűsége és a formák biztonsága, ennek a szobornak szembeötlő tulajdonságai. Egyszerű, erőteljes, tiszta, mentes minden hatásvadászattól, mint Horvát Boldizsár maga is volt.

A szobor mintegy másfél életnagyságú. A bronz öntés igen jól sikerült és becsületére válik a Schlick-gyárnak, melyben készült. A szobor talapzatát Tóth István tervezete után Szombathelyen készítette Hudetz József ottani kőfaragó-mester, elsőrendű haraszt kőből.

Az egész szobormű öt méter magas, összesen tizenkét ezer koronába került, mely összegnek legnagyobb részét Szombathely város közönsége gyűjtötte össze. A gyűjtés és a szobor létrehozása körül kiváló érdeme van Éhen Gyula volt polgármesternek, Szombathely város most megválasztott országos képviselőjének, a ki a szobor-bizottság elnöke volt.

*

Tóth István, a szobor készítője, szintén Szombathely város szülötte. Szobrászati tanulmányait 1882-ben kezdte a bécsi akadémián, a hol mintegy tíz esztendő telt Zumbusch oldala mellett, kitartó és szorgalmas munkában és tanulással. Ez idő alatt elnyerte a mesteriskolai nagy díjat és az első osztályú udvari díjat (nagy aranyérmét). Az elsőt egy bacchans-nővel, a másikat egy domborművel. Bécsből hazatérve, Budapesten telepedett meg és itt

Tóth István szoborműve.

HORVÁT BOLDIZSÁR SZOBRA SZOMBATHELYEN.

folytatta a tanulóévek nehéz küzdelmeit. Jó sokára Schlauch bíboros püspök bizta meg Szent László szobrának elkészítésével. Ezt a feladatot jelesen oldotta meg és a szobor kiváló ékessége Nagy-Váradnak, melynek egyik legszebb helyén, a Szent László-téren áll. Ezt a szobrot 1893-ban leplezték le. A Szent László-szobor befejezése után az új országház számára készített öt király-szobrot, majd Mária-Radnára a ferenczrendi szerzetesek nagy temploma számára készített a rend megbízásából egy karrarai márvány oltárt.

1896-ban Winkler nagyprépost, nagy-váradi kanonok bizta meg Szaniszló püspök ülő szobrának elkészítésével. Ez a szobor a nagyváradi székesegyház előtti kertben áll. Majd ismét Nagy-Várad bíboros püspöke adott munkát Tóth Istvánnak és a székesegyház számára egy nagy oltárt rendelt meg nála. Ezt a feladatát is kiváló sikerrel oldotta meg a művész és a karrarai márványba faragott oltár ma a nagy-váradi székesegyház egyik legsikerültebb ékessége. Jeles munkája ezen kívül Tóth Istvánnak a «Boszú», melyet a vallás- és közoktatási miniszter a szépművészeti múzeum számára vásárolt meg, — továbbá Hunyadi János, egyike a király által ajándékozott tiz szobornak, melyet már szintén teljesen befejezett és a melyet most öntenek bronzba. *Kornis Elemér.*

ÉN ÉDES FECSKÉIM.

Én édes fecskéim, gyülekeztek újra
Falunk tornya körül, készülvén nagy útra.
Úgy szeretem nézni, nékem megnyugvást hoz,
Hogy Isten-házától van az indulástok.
Lám, ki nagyra készül, az ember is elmegy
Jó Isten házába kérni segedelmet.

A ki útnak ereszt, a jóságos Isten,
Zúgó tengeren át vezessen, segítsen!
Ne legyen vad vihar, ne száguldjon szélvész,
A meddig távol van a mosolygó cél még.
Le ne hulljon egy is vizek tengerébe,
Érkezzetek el mind kies, enyhe révbe.

Én édes fecskéim! Hát itt hagytok engem!
Búcsudalomat most bánatosan zengem.
Lakatlan a fészek, elárvul az eresz, •
És vigaszt a gazda vajjon honnan szerez?
Nem hallom víg népem csicsergő dalait...
Hej! A szivemből is viztek el valamit!

Bátor seregetek messze délre szárnyal
És ott találkozik újra édes nyárral.
Nem tép a fájdalom, csak a méla bánat
Lop egy forró könnyet szememből magának;
Szép tavaszom s nyaram száll véletek tova,
Elszáll s vissza nem jó többé soha, soha...

Mig ti szép hazára letek messze délen,
Oh, én nélkületek árva leszek télen.
Valahányszor látom majd az édes fészket,
Számítom, mikor lesz vidám érkezétek.
S a mi rólatok zeng, sok szép nótát, ajkam,
Rátok emlékezvén, dudolgatja halkan.

Vajjon megérlek-é, mosolygó kikelet,
S meglátlak-é újra, fecskéim, titeket?
Megcsendül egy bús hang lenn a lelkem mélyin...
Áldjon meg az Isten, én édes fecskéim!

Mares Ödön.

PETŐFI-EREKLYÉK.

A Petőfi-Társaság megbízásából gyűjti és közli:

Kéry Gyula.

Petőfi Sándor és Szendrey Júlia levelezése.

Sass Károly, (dr. Sass Istvánnak, Petőfi meghitt barátjának öcsöce) közvetlen szemtanuja volt a költő és Szendrey Júlia közt fejlődött szerelmi viszonynak, még pedig annak kezde-

TÓTH ISTVÁN SZOBRA SZMŰVÉSZ.

tétől fogva addig, míg az egyház áldása őket összefűzte. 1845-ben került Sass Károly Erdődre, a hol gazdasági gyakornok és postakezelő volt gróf Károlyiéknaál. Főnöke, Szendrey Ignác uradalmi felügyelő családjánál lakott és ott is étkezett; ő közvetítette a levelezést a költő és Júliája közt, utóbb pedig tanuként szerepelt az erdődi vár kápolnájában tartott esküvőn.

Petőfi tudvalevőleg 1846-ban egy nagykarolyi bálban ismerkedett meg Szendrey Júliával. Az a láng, mely e találkozáskor a költő szívében fellobbant, nem hagyta többé nyugodni, s Petőfi csakhamar ellátogatott Erdődre is, a hol barátja: Riskó Ignác bemutatta őt a Szendrey-család ama tagjainak, a kik még nem ismerték. Senki se sejtette még akkor, hogy az országos

HORVÁT BOLDIZSÁR SZOBRA. — Tóth István mintája után.

hirű fiatal költő mily forró érzéssel és komoly szándékkal lépte át az erdődi vár kapuját. Ez időtől kezdve Petőfi szatmármegyei utazásai közben gyakrabban meg-megjelent Erdődön s e látogatások alkalmával régi barátjának, Sass Károlynak a leghatározottabban kijelenté, hogy Szendrey Júliát feleségül veszi. Sass, ki a családi viszonyokat ismerte, tudta, hogy Júlia számos tisztelője közül egy Uray Endre nevű földbirtokos komolyan udvarol a leánynak, s kétségtelennek látszott, hogy Júliát szülei ahhoz fogják nőül adni. Figyelmeztette tehát a költőt, hogy szándékát aligha valósíthatja meg, mert — még ha a leány akarná is — szülei már Uray-nak szánták Júliát.

— No öcsém — mondá Petőfi — majd megmutatom, hogy Júlia lesz a feleségem, vagy senki más!

Sass Károly érdekes följegyzései szerint, melyeket dr. Hodossy Géza (Sass Károly veje) bocsátott rendelkezésemre, a költő és Júliája közti viszony ebben az időben még nagyon bizonytalan volt. A leánynak hízelt Petőfi érdeklődése, társaságában jól érezte magát, de sem erősebb hajlamot nem árult el, sem olyan viselkedést nem tanusított, a mi Petőfit határozott reményekre jogosította volna.

«Nem merem hinni, hogy szeretsz,
Ugy félek, félek, hogy csak álmodom.»

Irtá a költő. S a bizonytalanság még akkor sem szűnt meg, mikor Petőfi Szatmármegyéből távozni készülvén, búcsúlátogatást tett Erdődön, bár a búcsúzó költőt Júlia lekísérte a vár alatt álló kocsijához, s izgatottan lobogtatta keszkenőjét a távozó után.

Petőfi a búcsúzásakor megemlítette, hogy mielőtt Szatmármegye földjét elhagyná, meglátogatja Téreieket* is Nagy-Károlyban. Júlia titkon úgy intézte a dolgot, hogy anyjával ugyanakkor ő is látogatába ment Téreiekhöz. Petőfit rendkívül meglepte e váratlan találkozás, s ekkor irta:

«Tudni most csak azt szeretném,
Mi volt e találkozás?
Csak azon tűnődik elmém:
Véletlen vagy számítás?...»

Júlia a költő előtt a véletlennek tulajdonítá az egészet, s azon való félelmében, hogy talán nagyon is észrevehetően intézte e találkozást, tartózkodóan viselkedett Petőfivel szemben. E rövid együttlét után Petőfi Pestre utazott, Júlia visszatért Erdődre, s ezzel köztük az érintkezés egy időre teljesen megszakadt.

Az 1847-ik esztendő tavaszán — beszéli Sass Károly — egy napon a hivatalos óra után lementem az erdődi vár kertjébe. Szendrey Júlia velem jött, s közömbös dolgokról beszélgetve, együtt sétálgattunk. Séta után a hivatalba indultam ama kijelentéssel, hogy a posta számára elkészítem a hivatalos leveleket, s néhány magánlevelet is akarok írni. Júlia kíváncsian kérdezte, hogy kinek irok, mire én azt válaszoltam, hogy — Petőfinek.

— Szokott Petőfivel levelezni? — kérdé kissé elgondolkozva.

— Szoktam, a mikor van tárgy, miről írni.

— Hát csakugyan? — szólta Júlia. — És megtenne-e valamit a kedvemért?

Én készséggel jelentettem ki, hogy a legszivesebben teljesítem kívánságát, csak mondja meg: mit kíván?

Júlia zavartan elgondolkozott.

Végre fölajánltam, hogy át fogom neki adni

* Terei (kit azelőtt Flecklnek hívtak) gróf Károlyi György jószágigazgatója volt, s leánya, Mari benső barátságban élt Szendrey Júliával. Petőfi is ismerte Téreieket, többször időzött náluk, s a «T. M. kisasszonyhoz» irt költeménye Terei Marira vonatkozik.